

KKTC BAŞBAKANLIK DEVLET PLANLAMA ÖRGÜTÜ

KYPR GÜNEY KIBRIS BAĞIŞI
KAPSAMINDA İŞLEMLER

GÜNEY KIBRIS'A GEÇİŞLER VE YEŞİL HAT TÜZÜĞÜ KAPSAMINDA İŞLEMLER

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	3
2. KARA SINIR KAPILARINDAKİ GEÇİŞLER.....	3
2.1 Mevcut Durum	3
2.2 KKTC – Güney Kıbrıs Geçişlerinde Yaşanan Sorunlar	6
2.2.1 Fiziksel ve Operasyonel Sorunlar	6
2.2.4 Ekonomik ve Sosyal Etkiler	7
2.3 Çözüm Önerileri	7
2.3.1 Fiziksel ve Operasyonel Sorunlar	7
2.3.2 Belge ve Kimlik Doğrulama Sorunları.....	8
2.3.3 Öğrenci, İşçi ve Turistlere Yönelik Özel Zorluklar.....	8
2.3.4 Ekonomik ve Sosyal Etkiler	8
2.3.5 Genel Politika Önerileri.....	8
3. YEŞİL HAT TÜZÜĞÜ KAPSAMINDA İHRACAT.....	8
3.1 Mevcut Durum	8
3.2 Yeşil Hat İhracatı kapsamında Yaşanan Sorunlar	10
3.2.1 Standart ve Sertifikasyon Uyumsuzlukları	10
3.2.2 Yapısal ve Yasal Sorunlar.....	10
3.2.3 Teknik Engeller.....	10
3.2.4 Siyasi ve İdari Engeller	11
3.2.5 Altyapı ve Lojistik Sorunları.....	11
3.2.6 Ekonomik Dalgalanmalar ve Maliyet Artışı	11
3.3 Çözüm Önerileri	12
3.3.1 Yapısal ve Yasal Sorunların Aşılması	12
3.3.2 Teknik Engeller.....	12
3.3.3 Siyasi ve İdari Engellerin Azaltılması	12
3.3.4 Altyapı ve Lojistik İyileştirmeleri	13
3.3.5 Ekonomik Dalgalanmaların Etkilerinin Azaltılması.....	13
3.4 Yeşil Hat Tüzüğü Kapsamında Ticaretin Artırılmasına Yönelik Stratejiler	13
3.5 Sorunlu Ürün Grupları ve Teknik Engeller.....	15
3.6 Sonuç ve Değerlendirme.....	16

1. GİRİŞ

Güney Kıbrıs'a geçişlerde uygulamaya konulan yeni düzenleme ile ilgili, KKTC Başbakanlığı koordinasyonunda Devlet Planlama Örgütü tarafından bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıya KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı, KKTC Dışişleri Bakanlığı, Kıbrıs Türk Sanayi Odası, Kıbrıs Türk Ticaret Odası ve Polis Genel Müdürlüğü yetkilileri katılım sağlamıştır.

Toplantıda, gerek kişilerin Güney Kıbrıs'a geçişlerinde gerekse Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında yapılan ve yapılacak ihracatta yaşanan sorunlar ele alınmış; mevcut sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Ayrıca, Yeşil Hat Tüzüğü kapsamındaki ticaretin artırılmasına yönelik hususlar katılımcılarla istişareler doğrultusunda değerlendirilmiş olup, gerçekçi ve uygulanabilir politika önerilerinin ortaya konulması suretiyle aşağıdaki rapor hazırlanmıştır.

2. KARA SINIR KAPILARINDAKİ GEÇİŞLER

2.1 Mevcut Durum

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden (KKTC) Güney Kıbrıs'a geçişlerle ilgili süreç, 2003 yılından itibaren uygulamaya konulan kara sınır kapılarındaki geçiş noktaları düzenlemeleri ve Avrupa Birliği'nin 2004 yılında kabul ettiği Yeşil Hat Tüzüğü (AB Konseyi Kararı, 2004) çerçevesinde işlemektedir. Söz konusu Tüzük, kişilerin, malların ve belirli hizmetlerin Yeşil Hat üzerinden geçişine ilişkin usul ve esasları düzenleyerek, karşılıklı geçişlerin yasal ve idari bir çerçeveye oturtulmasını sağlamaktadır.

Sınır kapılarında geçiş esasları ile ilgili KKTC İç Hukuku ise, KKTC Bakanlar Kurulu kararları ve İçişleri Bakanlığı uygulamaları çerçevesinde belirlenmektedir.

KKTC ile Güney Kıbrıs arasında aktif 9 geçiş kapısı bulunmaktadır. Bunlar; Lokmacı, Metehan, Ledra Palas, Beyarmudu, Akyar, Bostancı, Lefke, Derinya, Yeşilirmak'tır.

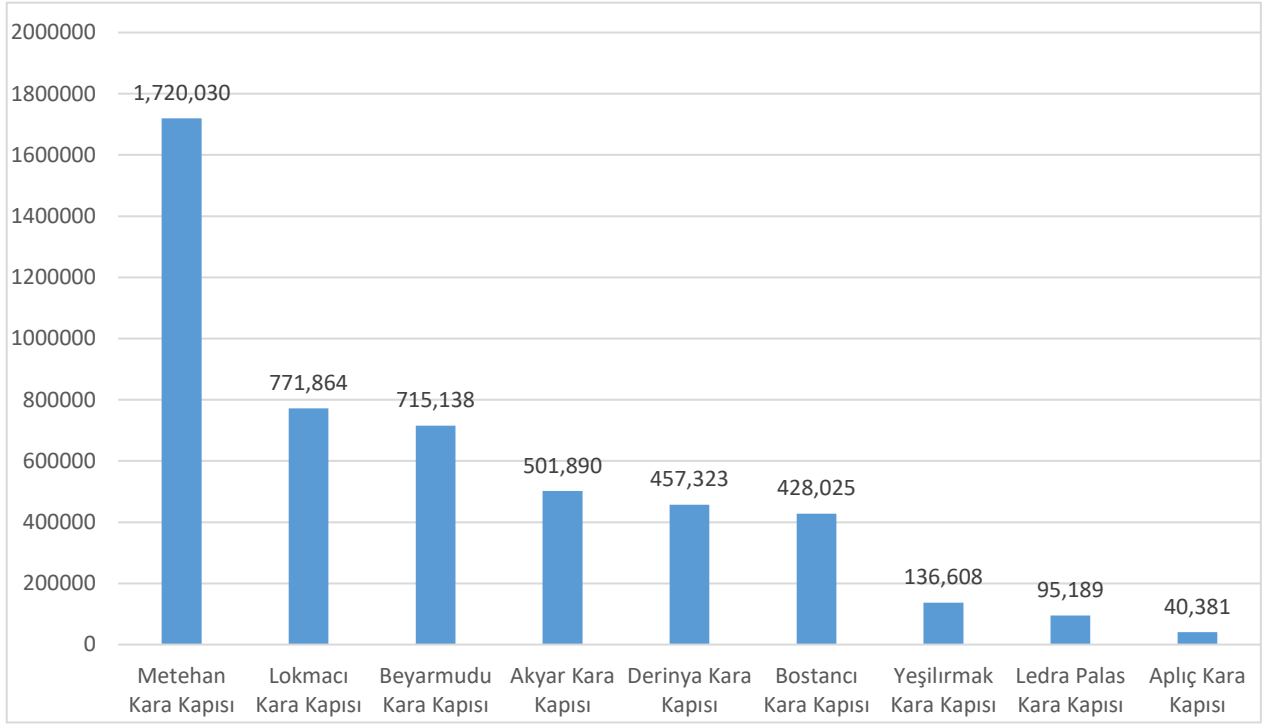
Tablo.1 2022-2024 Yılları Kara Sınır Kapıları Geçiş Rakamları

KARA SINIR KAPILARI	YIL		
	2022	2023	2024
Akyar Kara Kapısı	517,594	549,726	501,890
Aplıç Kara Kapısı	35,807	42,184	40,381
Beyarmudu Kara Kapısı	647,035	744,256	715,138
Bostancı Kara Kapısı	370,862	429,406	428,025
Derinya Kara Kapısı	452,037	495,438	457,323
Ledra Palas Kara Kapısı	94,805	100,771	95,189
Lokmacı Kara Kapısı	659,261	819,892	771,864
Metehan Kara Kapısı	1,812,019	1,935,944	1,720,030
Yeşilirmak Kara Kapısı	117,162	132,743	136,608
TOPLAM	4,706,582	5,250,360	4,866,448

2022–2024 yılları arasında kara sınır kapılarından yapılan geçişler Tablo 1’de yer almakta ve tabloda;

- Metehan Kapısı’nın, her üç yılda da en yoğun kullanılan kapı olduğu,
- Lokmacı ve Beyarmudu kapılarının ikinci ve üçüncü sırada yüksek geçiş rakamlarına sahip olduğu,
- Aplıç ve Ledra Palas kapılarında ise en düşük geçiş sayıları olduğu görülmektedir.
- 2023 yılında toplam geçişlerde artış yaşanırken, 2024’te belirgin bir düşüş görülmektedir.

Şekil 1. 2024 Yılı Kara Kapıları Geçiş Rakamları

Son gelişmeler ve GKRY'nin Schengen vizesi ile ilgili uyumlaşma çalışmaları bağlamında ülkemize turist akışını engellemek açısından kara sınır kapılarında caydırıcı nitelikli tedbirlerin artırılacağı değerlendirilmektedir. Schengen üyesi ülkelerden birinde oturma iznine sahip üçüncü ülke vatandaşlarının ve Schengen vizesi sahibi üçüncü ülke vatandaşlarının ülkemize geçişlerinin önünü almak üzere GKRY topraklarına geri dönüşlerinin engellenmesi ihtimaller dâhilindedir.

Ayrıca, KKTC kara ve deniz sınır kapılarından Ada'ya giriş yapan Schengen vizesi veya oturma izni sahibi kişilerin kara sınır kapılarından GKRY'ne geçişlerinin engellenmesi de mümkündür. GKRY'nin Schengen Bölgesi ülkeleriyle arasındaki sınır kontrollerinin kaldırılmasıyla birlikte, ülkemizden GKRY'ne geçebilen tüm şahısların, normal şartlarda herhangi bir sınır kontrolüne tabi olmaksızın diğer AB ülkelerine seyahatlerinin mümkün olacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Bunu engellemek üzere, havalimanlarında veya kara sınır kapılarında bir takım ilave tedbirler alınabileceği akla gelmektedir. Öte yandan, KKTC vatandaşlarıyla evli üçüncü ülke vatandaşlarının kara sınır kapılarından GKRY geçişlerinin engellenebileceği akla gelse de, bu aşamada mevcut uygulama çerçevesinde böylesi bir tedbirin hayata geçirilmediği anlaşılmaktadır.

GKRY'nin Schengen üyeliğinin, her halükarda Genel İşler Konseyi'nce üye devletlerin İçişleri Bakanları tarafından oy birliğiyle onaylanması gerekmektedir. Her ne kadar GKRY lideri Hristodoulis gelinen aşamada siyasi çekincelerin çözümlendiğini ve sadece teknik bir takım düzenlemelerin yapılması gerektiğini vurgulasa da, Schengen üyeliğinin gerektirdiği teknik çalışmaların tamamlanması ve Schengen değerlendirmelerinin olumlu sonuçlanmasının ardından, nihai kararı verecek olan üye ülkelerin meselenin sadece teknik boyutunu değil, siyasi boyutunu da göz önünde tutmaları kaçınılmazdır. Yeşil Hat Tüzüğü'nde yapılması gereken olan değişiklik bağlamında ise, GKRY'nin yeşil hattın AB'nin dış sınırı olarak algılanmasını ve ülkemizin iki devletli politikasının siyasi açıdan pekiştirilmesini engellemek üzere müdahalede bulunabileceği akla gelmektedir. Bunun yanı sıra, vatandaşlarımızın ve üçüncü ülke vatandaşlarının yaşayabileceği pratik sıkıntılar ve ara bölgenin statüsüne ilişkin bir takım olumsuzluklar yaratılması ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç itibarıyla, gerek GKRY'nin Schengen bölgesine tam üyeliği, gerekse Yeşil Hat Tüzüğü'nde yapılacak olası değişikliklerin ülkemiz açısından doğurabileceği olumsuz sonuçlara ilişkin gerekli girişimleri yapmak üzere konu gerek Dışişleri Bakanlığı Brüksel Temsilciliği tarafından Avrupa Komisyon'u nezdinde, gerekse Dışişleri Bakanlığı tarafından EUPSO nezdinde takip edilmektedir.

2.2 KKTC – Güney Kıbrıs Geçişlerinde Yaşanan Sorunlar

KKTC'den Güney Kıbrıs'a geçişlerde yaşanan başlıca sorunlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

2.2.1 Fiziksel ve Operasyonel Sorunlar

- Lefkoşa'daki tek araçlı geçiş noktaları özellikle yoğun saatlerde ciddi trafik sıkışıklığına ve uzun bekleme sürelerine yol açmaktadır.
- Yetersiz sayıda şerit ve fiziki altyapı, geçiş kapasitesini sınırlamaktadır.

2.2.2 Belge ve Kimlik Doğrulama Sorunları

- Kimlik ve pasaport kontrolünde kullanılan sistemlerde zaman zaman teknik aksaklıklar yaşanmakta, bu da işlemlerin yavaşlamasına neden olmaktadır.
- Kıbrıs Cumhuriyeti kimliği olmayanlardan doğum belgesi, ebeveyn kimlik fotokopisi gibi belgeler istenmesi, günlük geçişleri zorlaştırmakta ve vatandaşlar için ilave bürokrasi ve stres yaratmaktadır.
- Belgelerin farklı otoriteler tarafından farklı şekilde yorumlanması, geçişlerde keyfi uygulamalara yol açabilmektedir.

- Bireysel hakların ihlali tartışmalarını gündeme getirmektedir.

2.2.3 Özel Grupların Karşılaştığı Zorluklar

- **Öğrenciler:** Eğitim amaçlı günlük geçişlerde uzun kuyruklar, derslere geç kalma riskini artırmaktadır.
- **İşçiler:** İşe gidiş-gelişlerde yoğunluk ve bekleme süreleri, iş verimliliğini olumsuz etkilemektedir.
- **Turistler:** İlk defa geçiş yapacak yabancı turistler için prosedürler karmaşık görünebilmekte, bu da turizm deneyimini olumsuz etkilemektedir.

2.2.4 Ekonomik ve Sosyal Etkiler

- Uygulamanın resmi bir karar yerine “fiili bir kısıtlama” olarak uygulanması, Kıbrıslı Türkler arasında hak ihlali ve ayrımcılık duygusu yaratmaktadır. Bu durum, toplumlar arası ilişkilerin zarar görmesine ve barış sürecine duyulan güvenin sarsılmasına neden olabilir.
- Ticarete ve iş gücü hareketliliğinde yaşanan gecikmeler, ekonomik maliyetleri artırmaktadır.
- Geçişlerde yaşanan zorluklar, iki toplum arasındaki sosyal etkileşimleri ve günlük yaşam akışını olumsuz etkilemektedir.
- Özellikle hizmet sektöründe çalışanlar ve sınır ticaretine bağlı işletmeler için belirsizlik ve zaman kaybı gelir kayıplarına neden olmaktadır.

2.3 Çözüm Önerileri

2.3.1 Fiziksel ve Operasyonel Sorunlar

Sorun: Özellikle Lefkoşa’daki tek araçlı geçiş noktalarında uzun bekleme süreleri oluşmakta, yetersiz şerit ve altyapı nedeniyle geçiş kapasitesi sınırlı kalmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- Mevcut geçiş kapılarında her iki tarafta da ilave şerit ve fiziki düzenlemelerin yapılması,
- Alternatif geçiş noktalarının artırılması (Haspolata kapı açılması v.b.),
- Trafik akışını hızlandıracak dijital yönlendirme ve bilgilendirme sistemlerinin kurulması.

2.3.2 Belge ve Kimlik Doğrulama Sorunları

Sorun: Kimlik ve pasaport kontrollerinde teknik aksaklıklar yaşanmakta, belgelerin farklı otoritelerce farklı yorumlanması geçişlerde keyfi uygulamalara yol açmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- Ortak elektronik doğrulama sistemlerinin geliştirilmesi,
- Kimlik ve belge kontrol süreçlerinde standart prosedürlerin belirlenmesi,
- Görevli personelin hizmet içi eğitimlerle bilinçlendirilmesi.

2.3.3 Öğrenci, İşçi ve Turistlere Yönelik Özel Zorluklar

Sorun: Öğrenciler derslere geç kalma riski, işçiler iş verimliliği kaybı, turistler ise prosedürlerin karmaşıklığı nedeniyle mağduriyet yaşamaktadır.

Çözüm Önerileri:

- Öğrenciler ve işçiler için “hızlı geçiş hattı” uygulamasının başlatılması,
- Turistler için çok dilli bilgilendirme panoları ve dijital rehberlerin hazırlanması,
- Yoğun saatlerde geçiş noktalarında ek personel görevlendirilmesi.

2.3.4 Ekonomik ve Sosyal Etkiler

Sorun: Gecikmeler ve belirsizlikler ticarete maliyet artışına, günlük sosyal etkileşimlerde ise olumsuzluklara yol açmaktadır.

Çözüm Önerileri:

- Sınır ticaretine yönelik lojistik merkezlerin oluşturulması,
- Toplumsal iletişimi güçlendirecek kültürel ve sosyal projelerin desteklenmesi.

2.3.5 Genel Politika Önerileri

- KKTC ve Kıbrıs Cumhuriyeti makamları arasında düzenli koordinasyon mekanizması kurulması,
- AB ve BM gözetiminde teknik işbirliği projelerinin başlatılması,
- Geçişlerde şeffaflık, eşitlik ve insan hakları ilkelerinin esas alınması.

3. YEŞİL HAT TÜZÜĞÜ KAPSAMINDA İHRACAT

3.1 Mevcut Durum

2004 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Avrupa Birliği'ne (AB) katılımı sonrasında yürürlüğe giren Yeşil Hat Tüzüğü, Kıbrıs'ın kuzeyi ile güneyi arasındaki geçişleri ve ticareti düzenleyen bir çerçeve sunmaktadır. AB müktesebatı, adanın kuzeyinde askıya alınmış olmakla birlikte,

tüzük aracılığıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden (KKTC) Güney Kıbrıs'a ve dolaylı olarak AB pazarına mal geçişi belirli koşullarla mümkündür. Bu düzenleme, adadaki iki toplum arasındaki ekonomik entegrasyonu teşvik etmeyi ve KKTC'nin ekonomik kalkınmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Yeşil Hat Tüzüğü uyarınca gerçekleştirilen ticari faaliyetler, Birleşmiş Milletler denetimindeki Yeşil Hat boyunca belirlenen geçiş noktaları üzerinden yürütülmektedir. KKTC menşeli ürünlerin Güney Kıbrıs'a ihraç edilebilmesi için, ürünlerin AB sağlık, güvenlik, çevre ve veterinerlik standartlarına uygun olması gerekmektedir. Tarım ve gıda ürünleri özelinde, özellikle bitki sağlığı ve hayvan sağlığına ilişkin düzenlemeler belirleyici rol oynamaktadır.

Yeşil Hat üzerinden yapılan ihracat büyük oranda tarım ürünlerine dayanmaktadır. En fazla ihraç edilen ürünler arasında; Narenciye ürünleri (özellikle portakal ve greyfurt), patates, balık ve su ürünleri, bal, zeytinyağı ve zeytin ürünleri, el işi ve el sanatları ürünleri yer almaktadır.

Söz konusu ürünler, genellikle küçük ve orta ölçekli üreticiler tarafından tedarik edilmekte olup, döviz girdisi sağlama açısından önem arz etmektedir.

Son yıllarda Yeşil Hat üzerinden gerçekleştirilen ihracatın toplam hacmi artış göstermiş olmakla birlikte, bu artış sınırlı düzeyde kalmaktadır. KKTC ekonomisinde yaşanan yüksek enflasyon, döviz kuru istikrarsızlığı, artan girdi maliyetleri ve lojistik zorluklar, ihracat faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Buna karşın, üreticiler açısından döviz geliri elde etme potansiyeli, Yeşil Hat ticaretini cazip kılmaktadır.

Avrupa Komisyonu, Yeşil Hat Tüzüğü'nün uygulanmasını teşvik etmekte, Kıbrıslı Türk üreticilere teknik destek sağlamakta, Yeşil Hat Tüzüğü çerçevesinde ticaretin artırılmasına yönelik olarak son dönemde bazı prosedürleri kolaylaştırmaya çalışmakta ve özellikle mal geçişlerinde idari süreçlerin basitleştirilmesine odaklanmaktadır.

Yeşil Hat Tüzüğü, Kıbrıs adasındaki iki toplum arasında ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik önemli bir araçtır. Ancak mevcut uygulamalar, yapısal sorunlar ve siyasi engeller nedeniyle potansiyelinin oldukça altında kalmaktadır. KKTC'den yapılan ihracatın artırılabilmesi için, hem teknik kapasitenin geliştirilmesi hem de tüzüğün uygulanmasında daha yapıcı ve iş birliğine dayalı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Ayrıca AB desteğinin daha stratejik alanlara yönlendirilmesi, tüzüğün etkisinin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

3.2 Yeşil Hat İhracatı kapsamında Yaşanan Sorunlar

3.2.1 Standart ve Sertifikasyon Uygunsuzlukları

Avrupa Birliği (AB) pazarına açılım niteliği taşıyan Yeşil Hat ticaretinde, ürünlerin AB sağlık, güvenlik ve hijyen standartlarına uygunluğu zorunludur. Ancak KKTC'deki birçok üretici, bu standartları karşılayacak teknik altyapı ve sertifikasyon sistemlerinden yoksundur.

- Özellikle gıda ve tarım ürünleri için gerekli olan veterinerlik, bitki sağlığı ve gıda güvenliği belgeleri çoğu zaman eksik veya geç temin edilmektedir.
- AB onaylı laboratuvarların sınırlı sayıda olması, ürünlerin analiz süreçlerini yavaşlatmakta ve ticaretin sürekliliğini sekteye uğratmaktadır.

3.2.2 Yapısal ve Yasal Sorunlar

- **Sınırlı Ürün Yelpazesi**

Yeşil Hat Tüzüğü, yalnızca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde üretilen ve Avrupa Birliği menşe kriterlerine uygun ürünlerin geçişine izin vermektedir. Bu çerçevede, üçüncü ülkelerden ithal edilen veya KKTC menşeli olmayan ürünler söz konusu düzenlemenin dışında kalmaktadır. Bu durum, ihracat potansiyelini daraltmakta ve üretim çeşitliliğinin sınırlı kalmasına yol açmaktadır. Özellikle sanayi, tarım ve gıda sektörlerinde üreticilerin AB standartlarına uygunluk sağlama süreçleri ilave maliyet ve bürokratik yük yaratmaktadır.

- **Ağır Ticari Araç Kısıtlaması:**

KKTC plakalı ağır vasıtaların Güney Kıbrıs'a geçişine halen izin verilmemektedir. Bu kısıtlama, ürünlerin taşınmasında lojistik maliyetleri artırmakta, transit sürelerini uzatmakta ve rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir. Taşımacılık faaliyetlerinin büyük ölçüde üçüncü taraflar üzerinden yapılması, hem maliyetleri yükseltmekte hem de ticaretin sürdürülebilirliğini zayıflatmaktadır.

3.2.3 Teknik Engeller

- Taze balıkların geçişi için sadece 30 dakikalık bir veteriner kontrol süresi ayrılması, ticareti zorlaştırmaktadır.
- Bankacılık işlemlerinde yaşanan sıkıntılar, hesap açılmaması, özellikle para transferinin mümkün olmaması ödemelerle ilgili sıkıntılar ve zorluklar yaratmaktadır.

3.2.4 Siyasi ve İdari Engeller

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Yeşil Hat Tüzüğü'nün uygulanmasına yönelik yaklaşımı zaman zaman siyasi nedenlerle şekillenmektedir.

- Bazı ürünlerin geçişine, siyasi gerekçelerle engel konulmakta veya bürokratik süreçler kasıtlı olarak yavaşlatılmaktadır.
- Güney Kıbrıs'ta Yeşil Hat üzerinden gelen ürünlere yönelik ön yargılı denetim uygulamaları ve keyfi kararlar, ticaretin güvenilirliğini zedelemektedir.
- Tüzüğün uygulanmasında net ve bağlayıcı bir mekanizmanın olmaması, Kuzey'deki üreticilerin hak arama yollarını kısıtlamaktadır.

3.2.5 Altyapı ve Lojistik Sorunları

KKTC'deki üretim ve ihracat altyapısı, uluslararası ticaretin gerektirdiği ölçekte olmaması ürünlerin geçiş sürecinde kalite ve süreklilik açısından sıkıntılar yaratmaktadır.

- Soğuk zincir, depolama alanları, paketleme tesisleri gibi temel lojistik unsurlar ya yetersizdir ya da modern standartlara uygun değildir.
- Ürünlerin Güney'e geçişi için belirli geçiş kapıları kullanılmak zorunda olması, yoğunluk ve gecikmeler yaratmakta, özellikle çabuk bozulan ürünlerde kalite kaybına neden olmaktadır.

3.2.6 Ekonomik Dalgalanmalar ve Maliyet Artışı

KKTC ekonomisinde yaşanan yüksek enflasyon, döviz kuru dalgalanmaları ve artan üretim maliyetleri, ihracatçılar için ciddi bir engel teşkil etmektedir.

- Hammaddelerin büyük ölçüde ithal edilmesi, döviz kuruna bağımlılığı artırmakta ve maliyetleri yükseltmektedir.
- Üretici kar marjlarının azalması, ihracatı sürdürülebilir olmaktan uzaklaştırmaktadır.
- Döviz geliri elde etme motivasyonu yüksek olsa da, rekabet gücü düşük kalmaktadır.

3.3 Çözüm Önerileri

3.3.1 Yapısal ve Yasal Sorunların Aşılması

- **Ürün Yelpazesinin Genişletilmesi:** KKTC’de üretilen ürünlerin çeşitliliğini artırmak üzere tarım, gıda, sanayi ve el sanatları sektörlerinde Ar-Ge ve sertifikasyon destekleri sağlanabilir, AB standartlarına uyum süreci için eğitim ve laboratuvar altyapısı güçlendirilebilir.
- **Yasal Mekanizmaların Güçlendirilmesi:** AB nezdinde girişimler yapılarak Yeşil Hat Tüzüğü kapsamının genişletilmesi, üçüncü ülke menşeli hammaddeler kullanılarak KKTC’de işlenen ürünlerin de kapsam içine alınması yönünde diplomatik temaslar artırılabilir.
- **Ağır Ticari Araçların Geçişi:** KKTC plakalı ağır vasıtaların geçişine izin verilmesi için AB Komisyonu aracılığıyla baskı mekanizmaları oluşturulmalı ve ülkemizde ticari araçların muayenesinin yapılması için AB destekli Araç Muayene İstasyonu Merkezi Projesi yatırımının gerçekleştirilmesi için gereken yasal ve idari tedbirlerin yerine getirilmesi sağlanabilir.

3.3.2 Teknik Engeller

- **Taze Balıkların Geçişi:** Avrupa Birliği ve ilgili otoriteler nezdinde girişim yapılarak, taze balıkların geçişinde süre uzatımı ve esnek uygulama talep edilebilir ve ayrıca ön bildirim ve dijital sistem uygulamaları için çalışmalar yapılması yönünde girişimde bulunulabilir.
- **Güney Kıbrıs’taki bankacılık işlemleri:** Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler nezdinde girişimlerde bulunularak, ticari ödemelerin tarafsız finansal kanallar aracılığıyla yapılmasına izin verecek özel bir düzenleme sağlanması hedeflenmelidir.

3.3.3 Siyasi ve İdari Engellerin Azaltılması

- **Diyalog Mekanizmaları:** AB Komisyonu gözetiminde Yeşil Hat Tüzüğü uygulamalarının düzenli izlenmesi ve taraflar arasında teknik komitelerin daha etkin çalıştırılması sağlanabilir.
- **Şeffaflık ve Denetim:** Güney Kıbrıs makamlarının keyfi uygulamalarını azaltmak amacıyla ürün geçişlerine ilişkin tüm süreçlerin dijital ön-bildirim ve izleme sistemi üzerinden yapılması talep edilebilir.

- **Hukuki Güvence:** Üreticilerin hak arama mekanizmalarını güçlendirmek üzere AB fonlarıyla desteklenen tahkim ve itiraz mekanizmaları kurulabilir.

3.3.4 Altyapı ve Lojistik İyileştirmeleri

- **Modern Lojistik Altyapısı:** Soğuk zincir, paketleme, depolama ve taşıma tesisleri için kamu-özel sektör işbirliği projeleri geliştirilmeli, AB fonları ve Türkiye ile işbirliği çerçevesinde yatırım yapılmalıdır.
- **Geçiş Noktalarının İyileştirilmesi:** Kara kapılarında dijital gümrükleme, hızlı geçiş şeritleri ve ürün bazlı önceliklendirme mekanizmaları hayata geçirilerek bekleme süreleri azaltılmalıdır.
- **Alternatif Taşımacılık:** Güney'e yapılan ihracatın sürekliliğini sağlamak için kooperatif taşımacılık modelleri geliştirilmeli, küçük üreticilerin ortak lojistik ağı kurulmalıdır.

3.3.5 Ekonomik Dalgalanmaların Etkilerinin Azaltılması

- **Maliyet Desteği:** Döviz kuru dalgalanmalarının üreticiler üzerindeki etkisini azaltmak için girdi sübvansiyonları, enerji desteği ve faizsiz kredi mekanizmaları oluşturulmalıdır.
- **Rekabet Gücünün Artırılması:** Verimlilik artırıcı yatırımlar, dijitalleşme ve yeşil enerji kullanımı teşvik edilmeli; böylece hem maliyetler düşürülmeli hem de AB pazarında çevre dostu üretim imajı güçlendirilmelidir.

3.4 Yeşil Hat Tüzüğü Kapsamında Ticaretin Artırılmasına Yönelik Stratejiler

➤ Ürün Çeşitliliğinin Artırılmasına Yönelik Stratejiler

- **Hellim ve Süt Ürünleri: Sertifikasyon ve Kota Sorunları**

Hellim başta olmak üzere süt ürünlerinin Yeşil Hat üzerinden geçişi, PDO (Menşe İsmi Korunmuş Ürün) tescili, hijyen standartları, hayvan sağlığı koşulları ve üretim kotası gibi kısıtlayıcı düzenlemelere tabidir. Bu ürünlerde ihracat yapılabilmesi için AB tarafından yetkilendirilmiş veteriner otoritelerinin oluşturulması ve üretici birliklerinin standardizasyona yönlendirilmesi gerekmektedir.

- **Narenciye: AB Standartlarına Uyum**

Narenciye ürünleri, KKTC'nin en önemli tarımsal ihracat kalemlerinden biridir. Ancak bu ürünlerde kalibrasyon, kalıntı analizleri, ambalajlama ve etiketleme gibi teknik standartlara uyum eksikliğinin giderilmesi önem arz etmektedir.

- **Balıkçılık ve Tarım Ürünleri: Hijyen ve Denetim Engelleri**

Tarım ve su ürünlerinde hijyen koşullarına ilişkin AB düzenlemeleri oldukça sıklıdır. Mevcut durumda KKTC'deki birçok üretici, bu koşulları sağlayabilecek denetim ve altyapı mekanizmalarına sahip değildir. Gıda analiz laboratuvarlarının sayısal ve teknik kapasite olarak güçlendirilmesi gerekmektedir.

- **El Sanatları Ürünleri: Etiketleme ve Menşe Sorunu**

El işi ürünlerde özellikle ürün menşei, etiket bilgileri ve tüketici güvenliği gibi konularda yeterli bilgilendirme sağlanmadığı için geçişlerde sorun yaşanmaktadır. Bu ürünlerin Yeşil Hat üzerinden ticarete uygun hale gelebilmesi için ürün kimliği, sertifikasyon ve izlenebilirlik konularına yatırım yapılmalıdır.

➤ **Yapısal ve Politik Stratejiler**

- **Yerli Üretimin Artırılması ve Standartlaştırılması**

İhracatın sürdürülebilirliği için öncelikle yerli üretim artırılmalı, tarım ve sanayi ürünlerinde kalite standartları oluşturulmalıdır. Üretici birlikleri bu sürecin merkezinde yer almalı ve AB teknik destek programlarından aktif şekilde yararlanmalıdır.

- **Girdi Maliyetlerinin Azaltılması**

Sanayicilerin rekabet gücünü artırmak adına:

- Enerji, su ve hammadde gibi girdilerde maliyetlerin düşürülmesi,
- Yeşil enerjiye geçişin desteklenmesi,
- AB çevre fonlarının kullanılması önerilmektedir.

- **Lojistik ve Ulaşım İyileştirmeleri**

- KKTC plakalı 7,5 ton üzeri ticari araçların Güney'e geçişine dair üst düzey diplomatik girişimlerin artırılması gerekmektedir.
- Lefkoşa'da yeni bir sınır kapısının açılması, Yeşil Hat geçişlerinde yaşanan yoğunluğu azaltacaktır.
- Yeni kapılar, özellikle ihracat odaklı ticaret için stratejik konumlandırılmalıdır.

➤ E-Ticaret ve Dijitalleşme

Kıbrıs Türk ürünlerinin Güney Kıbrıs ve Avrupa pazarlarına açılabilmesi için dijital platformlar üzerinden tanıtım yapılmalı; e-ticaret altyapıları desteklenmeli, dijital pazarlama stratejileri geliştirilmelidir.

➤ Tanıtım ve Marka Bilinirliği

AB ve İngiltere'deki ticaret odalarıyla iş birliği içinde yürütülecek tanıtım kampanyaları, fuar katılımları, ürün katalogları ve dijital içerikler aracılığıyla KKTC ürünlerinin görünürlüğü artırılmalıdır.

3.5 Sorunlu Ürün Grupları ve Teknik Engeller

Yeşil Hat Tüzüğü kapsamındaki ticarete bazı ürün grupları özel teknik gereklilikler nedeniyle ciddi sorunlarla karşı karşıyadır:

Sorunlu Ürün Grupları; Prefabrik konteynerler, cam ve paslanmaz çelik kapılar, alüminyum doğramalar bulunmaktadır. Bu ürünlerde GKRY makamları, CE beyanı dışında performans belgeleri, teknik dosya, enerji verimliliği belgesi (U-Değeri < 2.25) gibi belgeleri istemektedir.

Bu belgelerin hazırlanması hem zaman alıcı hem de maliyetlidir. KKTC'de bu tür belgeleri sağlayacak teknik ofis ve danışmanlık firmalarının eksikliği, üreticilerin ürünlerini tüzük kapsamına sokmasını zorlaştırmaktadır.

Çözüm Önerileri

- **Teknik Eğitim ve Bilgilendirme:** Üreticilere yönelik AB standartları, hijyen koşulları ve belgelendirme süreçlerine dair teknik eğitim programları oluşturulmalıdır.
- **Laboratuvar ve Test Merkezleri:** AB finansmanı ile desteklenen modern test ve analiz laboratuvarları yaygınlaştırılmalıdır.
- **AB Fonlarının Etkin Kullanımı:** Tarım, gıda, el sanatları ve sanayi sektörlerinde AB'nin sağladığı IPA ve diğer mali yardımlar proje bazlı etkin biçimde kullanılmalıdır.
- **Politik Diyalog Mekanizmaları:** Yeşil Hat Tüzüğü'nün uygulanmasında karşılaşılan siyasi engellerin aşılabilmesi için AB, KKTC ve GKRY temsilcileri arasında düzenli teknik diyalog mekanizmaları kurulmalıdır.

3.6 Sonuç ve Değerlendirme

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Güney Kıbrıs arasındaki kara kapıları ve Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında yürütülen geçişler, gerek bireylerin günlük yaşamı gerekse ticari faaliyetler açısından büyük önem arz etmektedir. Ancak mevcut uygulamalarda karşılaşılan yapısal, yasal, siyasi ve idari sorunlar; altyapı eksiklikleri ve ekonomik dalgalanmalar, söz konusu mekanizmanın potansiyelini sınırlandırmaktadır.

Özellikle kara kapılarında yaşanan yoğunluk, belge ve kimlik doğrulama sorunları ile öğrenciler, işçiler ve turistlere yönelik özel zorluklar, sosyal ve ekonomik hayatı olumsuz etkilemektedir. Benzer şekilde Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında yalnızca belirli ürünlerin ticaretine izin verilmesi, sertifikasyon ve standartlara uyumda yaşanan eksiklikler, KKTC menşeli ürünlerin AB pazarındaki rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Bu bağlamda, gerek üretim altyapısının güçlendirilmesi gerekse uluslararası standartlara uyumun sağlanması, ticari sürdürülebilirliğin artırılması açısından elzemdir.

Siyasi ve idari engellerin, çoğu zaman teknik boyutu aşan, keyfi ve siyasi gerekçelere dayalı uygulamalarla birleşmesi, üretici ve ihracatçılar açısından öngörülebilirliği azaltmaktadır. Bu durum yalnızca ekonomik kayıplara yol açmamakta, aynı zamanda toplumlar arası güvenin zedelenmesine de neden olmaktadır. Dolayısıyla, AB Komisyonu gözetiminde şeffaf, adil ve sürdürülebilir mekanizmaların işletilmesi hayati önem taşımaktadır.

Altyapı ve lojistik eksiklikleri ile ekonomik dalgalanmalar, özellikle küçük üreticiler için ihracatı daha da zorlaştırmakta; maliyetlerin artması, kar marjlarının daralması ve rekabet gücünün düşmesi gibi sonuçlar doğurmaktadır. Bu bağlamda, AB fonlarının etkin ve proje bazlı kullanımı, Türkiye ile iş birliği çerçevesinde teknik kapasitenin artırılması ve yeşil enerjiye dayalı üretim süreçlerinin yaygınlaştırılması öncelikli stratejiler arasında değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak; kara kapılarında geçişlerin kolaylaştırılması, Yeşil Hat Tüzüğü'nün kapsamının genişletilmesi, AB standartlarına uyumun hızlandırılması ve siyasi engellerin azaltılması yönünde atılacak adımlar, hem KKTC ekonomisinin güçlendirilmesine hem de toplumlar arası güvenin artırılmasına hizmet edecektir. Bu sürecin etkin yönetimi için, Dışişleri Bakanlığı ve ilgili tüm kurumların eşgüdüm içinde çalışması, uluslararası aktörlerle yapıcı diyalogların sürdürülmesi ve üreticilerin doğrudan desteklenmesi büyük önem taşımaktadır.